

Aandacht voor welbevinden in het verpleeghuis - oefencasus

de heer Dekker

Welkom bij de casus van de heer Dekker

Deze casus gaat over meneer Dekker. Aan de hand van het verhaal van meneer Dekker oefen je met het werken met het Omaha System. Je doorloopt met deze casus een aantal onderdelen van het zorgproces. In deze casus zijn dat Verzamel en onderzoek gegevens tot en met Plan en voer actie uit. Aan het Omaha System-wiel links op de pagina zie je waar je in het zorgproces bent.

Meer lezen over het Omaha System? Bekijk ook eens onze website: www.omahasystem.nl

Even kennismaken met meneer Dekker

Meneer Dekker was erbij toen in 1974 de allerlaatste steenkool uit de Oranje Nassaumijn in Heerlen naar boven werd gehaald. Daarmee kwam een einde aan de eeuwenlange mijnbouw in Zuid-Limburg maar ook aan zijn baan. Nu is hij 85 en opgenomen in het verpleeghuis met longemfyseem. Hij wilde per se naar jullie verpleeghuis omdat zijn vrouw en drie van zijn vier zonen in hetzelfde dorp wonen. Hij heeft een hechte familie waar hij goed contact mee heeft. Zijn vrouw heeft reuma en kan alleen met behulp van een van de zonen langskomen. Volgens de rapportages van je collega's is hij een paar keer boos geworden op de zorgmedewerkers die hem hielpen met wassen en aankleden. Hij wilde het zelf doen. Maar je collega's merken dat dat niet lukt. Bij elke inspanning raakt hij benauwd en hij staat zeer wankel op zijn benen. De zuurstofslang gooit hij het liefst in de hoek, hij is er al een paar keer over gestruikeld.

***“Waarom lukt het me niet meer?
Ik kon toch altijd alles zelf?”***

Welke aandachtsgebieden kies je?

Marieke, de verpleegkundige, gaat het zorgplan van meneer Dekker actualiseren. In het multidisciplinair overleg komt aan bod dat het niet zo goed gaat met meneer Dekker: hij is snel benauwd, wil te veel zelf doen en voelt zich zwak. Jullie spreken af een aantal acties in gang te zetten. Marieke zet ze in het zorgplan onder de volgende aandachtsgebieden:

Fysiologisch domein:
Ademhaling

Gezondheidsgerelateerd
gedragsdomein:
Fysieke activiteit

Gezondheidsgerelateerd
gedragsdomein:
Voeding

Vraag 1 van 5

Zijn er nog andere zorgvragen die jij zou opnemen in het zorgplan van meneer Dekker?

A

Nee, alles wat nodig is staat in het plan.

B

Nee, meneer zijn boosheid is iets om aandacht aan te besteden, maar dat is niet iets voor de zorg.

C

Ja, er is een zorgvraag rondom rolverandering.

Antwoord

Vraag 1 van 5

Zijn er nog andere zorgvragen die jij zou opnemen in het zorgplan van meneer Dekker?

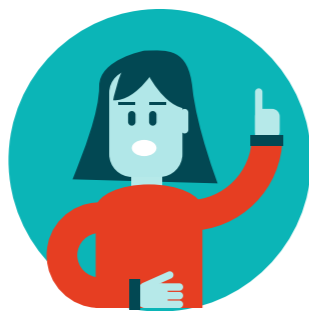
Nee, alles wat nodig is staat in het plan.

Nee, de geheugenproblemen zijn wel iets om aandacht aan te besteden, maar dat is niet iets voor de zorg.

Ja, er is een zorgvraag rondom sociaal contact.

Het meest passende antwoord in deze situatie is antwoord C.

Want:

Het is belangrijk om aandacht te besteden aan de boosheid van meneer Dekker. Het is vervelend voor meneer zelf, maar ook niet prettig voor de zorgverlening. De boosheid van meneer Dekker kan te maken hebben met de vele veranderingen die hij momenteel doormaakt in zijn leven. Meneer Dekker is niet meer de man die hij vroeger was: een man die hard kon werken, de steun en toeverlaat was voor zijn gezin. Hij is als het ware van rol veranderd: van een onafhankelijk persoon naar iemand die afhankelijk is van zorg. De zorg heeft een taak bij het begeleiden van meneer Dekker bij het omgaan met deze nieuwe rol.

STEL (AANDACHTS-)GEBIED VAST

Vraag 2 van 5

Marieke vindt dat er, naast de al gekozen aandachtsgebieden, een zorgvraag is rond het contact tussen meneer Dekker en zijn familie. Meneer mist zijn vrouw en kinderen. Dat is moeilijk voor hem, omdat zijn gezin veel voor hem betekent. Daarom vindt Marieke het belangrijk om dit op te nemen in het zorgplan. Ze twijfelt welk aandachtsgebied ze het beste kan kiezen in deze situatie. Wat zou jij doen?

A

Sociaal contact

B

Interpersoonlijke relaties

C

Mantelzorg

Antwoord

Vraag 2 van 5

Marieke vindt dat er, naast de al gekozen aandachtsgebieden, een zorgvraag is rond het contact tussen meneer Dekker en zijn familie. Meneer mist zijn vrouw en kinderen. Dat is moeilijk voor hem, omdat zijn gezin veel voor hem betekent. Daarom vindt Marieke het belangrijk om dit op te nemen in het zorgplan. Ze twijfelt welk aandachtsgebied ze het beste kan kiezen in deze situatie. Wat zou jij doen?

A

Sociaal contact

B

Interpersoonlijke relaties

C

Mantelzorg

Het meest passende antwoord in deze situatie is antwoord A.

Want:

Het is belangrijk voor het welbevinden van meneer Dekker dat er aandacht is voor het sociale contact tussen hem en zijn familie. Vooral het contact met zijn vrouw is een belangrijk punt van aandacht. Zij kan niet zelf naar het verpleeghuis komen en is afhankelijk van haar kinderen. Door bijvoorbeeld te zorgen dat de meneer vaak kan bellen of Skypen kan hij toch contact onderhouden met haar. Als mevrouw er wél is, is het belangrijk dat ze voldoende privacy hebben en samen gezellig kunnen zitten.

STEL (AANDACHTS-)GEBIED VAST

Vraag 3 van 5

Bij haar keuze maakt Marieke gebruik van de definitie van het aandachtsgebied en van de signalen/symptomen:

**Wat is de definitie van
Sociaal contact?**

**Welke signalen/
symptomen kiest Marieke?**

Antwoord

Vraag 3 van 5

Bij haar keuze maakt Marieke gebruik van de definitie van het aandachtsgebied en van de signalen/symptomen:

Wat is de definitie van Sociaal contact?

Welke signalen/symptomen kiest Marieke?

- **De definitie van Sociaal contact:** Interactie tussen het individu/familie/gemeenschap en anderen buiten de directe leefomgeving
- **De signalen en symptomen:** in het geval van meneer Dekker is dat het signaal/symptoom Beperkt sociaal contact.

Marieke gebruikt de definitie, de signalen en symptomen van het aandachtsgebied Sociaal contact om te toetsen of ze de juiste keuze maakt om te beschrijven wat er speelt bij meneer Dekker. De definitie, signalen en symptomen passen bij wat Marieke wil opnemen in het zorgplan: het bevorderen van het sociaal contact van meneer Dekker. Marieke kiest niet voor aandachtsgebied Interpersoonlijke relaties. Dit aandachtsgebied lijkt veel op Sociaal contact, maar gaat volgens haar meer om het bevorderen van de kwaliteit van de relatie. En dat zit wel goed tussen meneer Dekker en zijn gezin.

Niet alleen Marieke gebruikt de termen, ook al haar collega's. Door het gebruik van dezelfde taal is het duidelijk voor alle betrokken zorgverleners waarover je het hebt.

Gekozen aandachtsgebieden

Voor meneer Dekker heeft Marieke dus de volgende aandachtsgebieden vastgesteld.

Psychosociaal domein:
Rolverandering

Psychosociaal domein:
Sociaal contact

Fysiologisch domein:
Ademhaling

Gezondheidsgerelateerd
gedragsdomein:
Fysieke activiteit

Gezondheidsgerelateerd
gedragsdomein:
Voeding

We werken in de rest van de casus alleen het gebied 'Rolverandering' uit.

De scores

Marieke wil graag weten hoe de huidige situatie van meneer Dekker is als het gaat om zijn boosheid door de andere rol die hij nu heeft. Dit doet Marieke om te bepalen welke zorg en activiteiten meneer Dekker nodig heeft om hem te ondersteunen in zijn zorgvraag. Het geeft haar ook houvast in haar onderbouwing wat nodig is.

Marieke heeft als signaal/symptoom bij Rolverandering gekozen voor: Onvrijwillige omkering van rol. De meneer Dekker had vroeger een baan en was de steun en toeverlaat van zijn gezin; nu is hij afhankelijk van anderen, zijn rol is veranderd. En niet vrijwillig.

Bij het bepalen van de huidige situatie gebruik je in Omaha System de scoreschalen. Je geeft scores op basis van de informatie die je hebt verzameld over de situatie van meneer Dekker en zijn boosheid. Je meet hierbij op kennis, gedrag en status. Daarnaast bepaalt Marieke samen met meneer Dekker wat de streefscore is: wat wil of kan hij bereiken?

In onderstaande tabel zie je de scoreschalen van kennis, gedrag en status. Bedenk welke scores in de huidige situatie voor rolverandering van toepassing zijn en wat er hij in de toekomst wil bereiken (streefscore) en beantwoord daarover de vraag op de volgende pagina.

STATUS	Extreme signalen / symptomen	Ernstige signalen / symptomen	Matige signalen / symptomen	Minimale signalen / symptomen	Geen signalen / symptomen
	○	○	○	○	○
KENNIS	Geen kennis	Minimale kennis	Basis kennis	Adequate kennis	Uitstekende kennis
	○	○	○	○	○
GEDRAG	Niet passend gedrag	Zelden passend gedrag	Wisselend passend gedrag	Meestal passend gedrag	Consistent passend gedrag
	○	○	○	○	○

Vraag 4 van 5

Marieke stelt de huidige score en de streefscore van de rolverandering van meneer Dekker vast op kennis, gedrag en status. Welke scores (huidige score en streefscore) zou jij geven aan kennis, gedrag en status? Baseer je scores op de beschikbare cliëntinformatie eerder in deze casus.

A

Kennis
huidige score 1 > streefscore 4
Gedrag
huidige score 2 > streefscore 3
Status
huidige score 2 > streefscore 3

B

Kennis
huidige score 1 > streefscore 5
Gedrag
huidige score 3 > streefscore 5
Status
huidige score 1 > streefscore 4

C

Kennis
huidige score 2 > streefscore 3
Gedrag
huidige score 3 > streefscore 4
Status
huidige score 1 > streefscore 5

Antwoord

Vraag 4 van 5

Marieke stelt de huidige score en de streefscore van de rolverandering van meneer Dekker vast op kennis, gedrag en status. Welke scores (huidige score en streefscore) zou jij geven aan kennis, gedrag en status? Baseer je scores op de beschikbare cliëntinformatie eerder in deze casus.

A

Kennis
huidige score 1 > streefscore 4
Gedrag
huidige score 2 > streefscore 3
Status
huidige score 2 > streefscore 3

B

Kennis
huidige score 1 > streefscore 3
Gedrag
huidige score 1 > streefscore 4
Status
huidige score 1 > streefscore 4

C

Kennis
huidige score 2 > streefscore 3
Gedrag
huidige score 3 > streefscore 4
Status
huidige score 1 > streefscore 5

Het meest passende antwoord in deze situatie is antwoord A.

Toelichting

Vraag 4 van 5

Toelichting:

Het meest passende antwoord in deze situatie is antwoord A.

Want:

- **Kennis:** meneer Dekker lijkt zich niet bewust van het feit dat hij boos is doordat hij nu een andere rol heeft (score 1). De zorg kan hem helpen hier inzicht in te krijgen. De streefscore is dan ook 4.
- **Gedrag:** de heer Dekker is regelmatig boos, maar niet heel erg; daarom is gekozen voor score 2 voor de huidige situatie. Gedrag veranderen is lastig, maar door hem inzicht te verschaffen in waarom hij zich zo gedraagt en hem hierbij te begeleiden moet er verbetering mogelijk zijn. De streefscore is nu vastgesteld op 3. Mocht het heel goed gaan dan kan de score bijgesteld worden naar 4.
- **Status:** de huidige status van het signaal/symptoom Onvrijwillige omkering van rol is een 2. Het is niet extreem maar wel ernstig; daarom is gekozen voor 2. Ook hier geldt dat er wel verbetering mogelijk is als hij begeleiding krijgt. Meneer Dekker blijft wel afhankelijk maar kan wél leren om (enigszins) om te gaan met zijn nieuwe rol.

Soort actie en actievlak

Psychosociaal domein:
Rolverandering

Als duidelijk is wat het **aandachtsgebied** is (Rolverandering) en welke scores je geeft aan de huidige situatie en wat je streefscore is, ga je bepalen welke acties je in gaat zetten om die streefscores te bereiken. In Omaha System bestaan de acties uit twee delen: **soort actie** en **actievlak**.

Vraag 5 van 5

Welke soort actie en actievlak zou jij kiezen bij Rolverandering als je Marieke was?

A

Adviseren/Instrueren/
Begeleiden + Communicatie

B

Adviseren/Instrueren/
Begeleiden +
Copingsvaardigheden

C

Adviseren/Instrueren/
Begeleiden +
Ademhalingstherapie

Antwoord

Vraag 5 van 5

Welke soort actie en actievlak zou jij kiezen bij Rolverandering als je Marieke was?

Adviseren/Instrueren/
Begeleiden + Communicatie

Adviseren/Instrueren/
Begeleiden +
Copingsvaardigheden

Adviseren/Instrueren/
Begeleiden +
Ademhalingstherapie

Het meest passende antwoord in deze situatie is antwoord B.

Want:

Marieke gaat de heer Dekker begeleiden bij zijn rolverandering en wil hem leren om te gaan (coping) met zijn nieuwe rol. Marieke had ook kunnen kiezen voor actievlak 'Omgaan met boosheid'. Ze kiest voor Copingsvaardigheden omdat ze verwacht dat de acties die inzet zich ook richten op andere emoties (bijvoorbeeld teleurstelling, onzekerheid of angst).

Tot slot

Domein	Aandachtsgebied	Actie	Actievlak	Specificatie
Psychosociaal domein	Rolverandering	Adviseren / Instrueren / Begeleiden	Copingsvaardigheden	<ul style="list-style-type: none"> • Begeleiden van dhr. Dekker bij omgaan met rolverandering: hij vindt het lastig dat hij minder kan; wil het graag zelf doen, maar het lukt hem niet en hij raakt hier van slag van.
Psychosociaal domein	Sociaal contact	Behandelen en procedures toepassen	Hulpmiddelen	<ul style="list-style-type: none"> • Inzet hulpmiddelen, zoals beeldbellen, telefoon om zelfstandig contact met partner en kinderen te onderhouden.
Psychosociaal domein	Sociaal contact	Adviseren / Instrueren / Begeleiden	Omgeving	<ul style="list-style-type: none"> • Zorgen dat meneer Dekker gezellig kan zitten en praten met zijn vrouw als ze op bezoek komt. Als gewenst privé; privacy respecteren.
Fysiologisch domein	Ademhaling	Case-managen	Ademhalingstherapie	<ul style="list-style-type: none"> • Fysiotherapeut inschakelen voor ademhalingsoefeningen.
Gezondheidsgerelateerd gedragsdomein	Fysieke activiteit	Adviseren / Instrueren / Begeleiden	Oefening en beweging	<ul style="list-style-type: none"> • Balans rust/activiteit zoeken samen met dhr. Dekker • Doseren activiteiten en afstemmen per zorgmoment wat dhr. zelf wil en kan doen.
Gezondheidsgerelateerd gedragsdomein	Voeding	Case-managen	Zorg door voedingsdeskundige/ diëtist	<ul style="list-style-type: none"> • Inschakelen diëtist voor eiwitrijke voeding zodat meneer voldoende spiermassa behoudt om zoveel mogelijk zelfstandig te kunnen (blijven) doen.

Colofon

Auteurs

Chantal Zuizewind, Elly van Haaren, Aenne Werner, Marieke Goris, Marleen Versteeg.

Jaar van uitgave: 2020.

Deze oefencasus gemaakt door Vilans, in opdracht van Stichting Omaha System Support naar aanleiding van het onderzoek 'Aandacht voor welbevinden met Omaha System'.

Stichting Omaha System Support

Stichting Omaha System Support ondersteunt zorgorganisaties en professionals bij het leveren van kwalitatief goede zorg. We helpen zorgprofessionals in de wijkverpleging en verpleeghuiszorg met klinisch redeneren en het vastleggen van de zorg in het zorgplan via het classificatiesysteem Omaha System. De stichting houdt zich bezig met scholing, implementatie, kennisontwikkeling en het gebruik van zorginhoudelijke data. Samen met gebruikers in het veld werken we aan eenheid van taal, continuïteit en transparantie van de zorg. Om zo de best mogelijke zorg te leveren voor de cliënt en prettig werken mogelijk te maken voor de zorgmedewerker.

Vilans

Vilans, kenniscentrum voor de langdurende zorg, ontwikkelt vernieuwende en praktijkgerichte kennis en versnelt de processen die nodig zijn om die kennis succesvol door te voeren. Dat doen we samen met verpleegkundigen, verzorgenden, huisartsen, specialisten, bestuurders, beleidsmakers, managers en patiëntenorganisaties. En in samenwerking met andere kenniscentra en onderzoeksinstituten. Zo houden we de zorg aan ouderen, gehandicapten en chronisch zieken efficiënt, betaalbaar en van goede kwaliteit.

Disclaimer

Deze uitgave is met grote zorgvuldigheid tot stand gekomen. Het is echter niet geheel uitgesloten dat de informatie in deze uitgave onjuistheden en, of onvolkomenheden bevat. Stichting Omaha System Support en Vilans aanvaarden geen aansprakelijkheid voor directe of indirecte schade ontstaan door eventuele onjuistheden en, of onvolkomenheden. Aan de inhoud van deze uitgave kunnen geen rechten worden ontleend.

Vormgeving

Taluut